

Media to'garaklar inklyuziv ta'limning bir bo'lagi sifatida gospital ta'limning muhim yo'nalishi sifatida.

Abduraximova Nozimaxon Baxadirovna

Mehrli maktab davlat ta'lim muassasasi

“Media” to'garak rahbari.

Annotatsiya

Inklyuziv ta'lim nogiron bolalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish hamda umumta'lim maktablarini nogiron bolalarga moslashishini ko'zda tutadigan, ijtimoiy adolat va tenglikni bosh maqsad qilib olgan jarayondir. Inklyuziv ta'lim maxsus ehtiyojli, nogiron bolalar ham faqat maxsus maktablarda emas, balki sog'lom bolalar o'qiydigan umumta'lim maktablarida ham ta'lim-tarbiya olishlari mumkin ekanligini e'tirof etadi. Buning uchun esa maktab ham, o'qituvchi-tarbiyachilar ham inklyuziv ta'lim tizimiga tayyor bo'lishi, maktab darajasi, jismoniy sharoit va o'qishga imkon omillari shu ta'lim talablariga to'la javob berishi kerak. Tez-tez, uzoq muddatli va og'ir kasal bo'lgan, yiliga to'rt yoki undan ortiq kasal bo'lgan va bir oydan ko'proq kasalxonada davolanayotgan bolalarga alohida e'tibor talab etiladi. Shundan “Gospitat pedagogika” tushunchasi kelib chiqadi. Media to'garaklar inklyuziv ta'limning bir bo'g'ini sifatida, gospital ta'limda muhim rol o'ynaydi. Gospital ta'limi, o'qish jarayonini sog'liqni saqlash muassasalarida davom ettirish imkoniyatini yaratadi. Bu jarayonda media to'garaklari o'quvchilarga o'z fikrlarini ifodalash, ijodiy yondoshuvni rivojlantirish va ijtimoiy integratsiyani ta'minlashda yordam beradi.

Kalit so'zlar inklyuziv ta'lim, gospital ta'lim, gospital pedagogika, media, inklyuziyada media, gospital ta'limda media, individual ta'lim, uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar, psixologik-pedagogik xizmat.

Inklyuziv ta'lim – barcha o'quvchilar uchun maxsus ta'lim ehtiyojlari va individual imkoniyatlarning farqliligini inobatga olgan holda ta'lim muassasalarida ilm olishda teng huquqlilikni ta'minlashdir. Bu barcha o'quvchilarga, jumladan, nogironligi bo'lgan, turli etnik, madaniy, ijtimoiy yoki iqtisodiy holatdagi o'quvchilarga teng imkoniyatlar yaratishga qaratilgan ta'lim yondoshuvidir. Bolalarning qobilyatlaridan va holatidan qat'i nazar ularning barchasiga sifatli ta'lim taqdim etilishdir. Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi – har bir bola yoki yosh avlodning ehtiyojlarini hisobga olib, ta'lim jarayonida tenglikni va adolatni ta'minlashdir.

Inklyuzivlik-inglizcha so'z bo'lib, inklusif- qo'shish, birlashtirish ma'nolarini anglatadi. Mazkur atama alohida ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni umumta'lim maktablarida sog'lom bolalar bilan qo'shib birgalikda o'qitish jarayonini ifodalaydi. Inklyuziv ta'limdagi gospital pedagogikaning asosiy vazifasi- kasal bolalarni reabilitatsiya qilish va maktabga moslashtirishdir.

Gospital pedagogika- uzoq muddatli davolanayotgan va sog'lig'i sababli ta'lim muassasalariga bora olmaydigan bolalar uchun ta'limni tashkil etish bilan bog'liq bo'lgan pedagogikaning bir bo'limidir. Bu – pedagogikaning bir qismi bo'lib, o'z e'tiborini o'quvchilarning alohida toifasiga-uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarga qaratadi. Gospital pedagogika – (heilpaedagogik – nemis, la pedagogie curative-fransuz)- pedagogika, psixologiya, defektologiya, tibbiyot fan va amaliyotning boshqa sohaları vakillari o'zaro hamkorlikda faoliyat yurituvchi, maxsus shaxsni tayyorlash va qo'llab-quvvatlashni ta'minlovchi kasbiy yordam tizimidir.

Inklyuziv ta'limni amalga oshirishda bir nechta muhim tamoyillarni ko'rish mumkin:

1. **Teng imkoniyatlar yaratish:** Har bir o'quvchining qobiliyatiga mos ravishda, ta'lim jarayoniga kirish imkoniyatlarini oshiradi. Bu nogironligi bo'lgan bolalar uchun maxsus ta'lim resurslari va usullari, masalan, braille yozuvi, turli xil texnologiyalar yoki yordamchi materiallardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

2. **Differensial o'qitish:** O'qitish jarayonida o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olib, turli yondoshuvlar va metodlarni qo'llaydi. Bu o'zida o'quvchilarning turli bilim darajalari, qobiliyatlari va o'qish uslublarini hisobga olishni anglatadi.

3. **Ijtimoiy integratsiya:** O'quvchilarning ijtimoiy muhitda birgalikda o'qishlari va bir-birlarini qo'llab-quvvatlashlari, bu esa ijtimoiy qabul qilishni va hurmatni oshiradi.

4. **Hamma uchun ta'lim:** Inklyuziv ta'limda barcha o'quvchilar bir xil sinfda o'qishadi, ammo ta'limni individual ehtiyojlarga mos ravishda tashkil etish orqali, har bir o'quvchining muvaffaqiyatga erishish imkoniyati oshiriladi.

5. **Muvofiqlashtirilgan resurslar:** Maxsus yordam, pedagogik yondoshuvlar, o'qituvchilarning malakasini oshirish va muhitni shaffof qilish orqali inklyuziv ta'limni samarali amalga oshirish mumkin.

Inklyuziv ta'lim nafaqat nogironligi bo'lgan bolalar uchun, balki turli ijtimoiy, madaniy yoki ma'naviy farqlarga ega bo'lgan o'quvchilar uchun ham zarurdir. Bu ta'lim tizimi shuningdek, jamiyatni ko'proq tenglik va adolat tamoyillariga asoslangan holda rivojlantirishga yordam beradi.

Inklyuziv ta'limning maqsadi - alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar uchun maktabda maxsus vosita va metodlarni qo'llash orqali maxsus pedagoglarni jalb etgan holda to'siqsiz moslashtirilgan ta'lim muhitini yaratish, ularning jamiyatga samarali moslashuvi hamda to'laqonli uyg'unlashuviga xizmat qiladigan sifatli ta'lim berishni ta'minlashdan iborat¹.

Gospital pedagogika – bu har qanday jismoniy va aqliy nuqsonlari bo'lgan bolaning rivojlanishi, ta'limi va o'zini o'zi anglashiga yordam beradigan pedagogika. Unda pedagogic vositalar dori vositalari vazifasini bajaradi. Gospital pedagogika kasal bolalarni ijtimoiylashtirishga, shuningdek, kattalarni kasbiy rehabilitatsiya qilishga yordam beradi. U tomonidan tavsiya etilgan usullar va shakllar inson kasalligining turi va darajasiga mos keladi. Uning mohiyatida u zaif va muhtojlarga yordam berish haqidagi yuksak ma'naviyat ilmdir. Bu salomatlikni yaxshilash bilan bog'liq turli usullar va dasturlardan foydalanish imkonini. Gospital pedagogika o'ituvchining ijodkor bo'lishiga imkon beradi, shu bilan birga undan pedagogika, psixologiya va metodlarni yaxshi bilishini talab qiladi. Gospital pedagogika masalalari bilan shug'ullanadigan har bir kishi boladan nimani talab qilish mumkinligini, uning kasal va tez tez kasal bo'ladigan bolaning psixologik xususiyatlariga muvofiq ishni qanday tashkil qilishni bilishi kerak. bu fan o'z arsenalida o'ziga xos uslubiy va didaktik texnikaga ega bo'lishi kerak. kasal bolani psixologik, tibbiy va pedagogic rehabilitatsiya qilish quyidagilarni o'z ichiga oladi: 1-Bolani kasalxonada yoki uyda davolash; 2-uni gospital maktabda o'qitish; 3-psixologik, tibbiy va pedagogic tuzatish; 4-ota-onalarning yordami; 5-ijtimoiy yordam; 6-bolani uy ta'limiga jalb qilish; 7-bolani o'rta maktabga moslashtirish. Psixologik, tibbiy va pedagogic rehabilitatsiya muammosi ko'plab mutaxassislarning o'zaro hamkorligini talab qiladi. Ko'pgina mamlakatlar bu muammo bilan bir necha o'n yillar davomida shug'ullanib kelmoqda. 1919 yildan boshlab Yevropada 15 dan ortiq mamlakatlarni birlashtirgan Gospital Pedagogika Assotsiatsiyasi (HOPE) tashkil etilgan. Bu mamlakatlarda kasal bolalarni tarbiyalash va rehabilitatsiya qilish tizimi yaxshi rivojlangan.

¹ Умумий ўрта таълим ташкилотларида инклюзив таълимни ташкил этиш тартиби тўғрисидаги Низом. – Т.:

“Вазирлар Маҳкамасининг 638-сон қарори иловаси”, 2021.

O'qituvchi sog'liq muammolari bo'lgan bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish kerak. Saraton kasalligiga chalingan bolalar, ayniqsa, individual yondashuvga muhtoj. O'rganish uchun ijobiy motivatsiya shubhasizdir. Buni xorijiy tajriba ham tasdiqlaydi. Masalan, Germaniyada onkologiya klinikasida uch nafar pedagog va fan o'qituvchilari; kimyo-biologiya, fizika-matematika, ona tili vac het tili, adabiyot fanlari o'qituvchilari faoliyat ko'rsatadigan maktab mavjud. O'qituvchilar tushdan keyin sinfxonalarda yoki bemorning xonasida individual mashg'ulotlar olib boradilar. O'qituvchilar o'rganishni shunday tashkil etishlari kerakki, bilimga bo'lgan ehtiyoj shifobaxsh ta'sir ko'rsatadi. Natijada, bola o'z sog'lig'ini biladi, kasallik haqida o'z fikri va tushunchasiga ega, shuningdek, tibbiyot va ta'lim fanlari haqidagi bilimlarga ijobiy munosabatda bo'ladi.²

Media to'garaklar inklyuziv ta'limning bir bo'g'ini sifatida, gospital ta'limda muhim rol o'ynaydi. Gospital ta'limi, o'qish jarayonini sog'liqni saqlash muassasalarida davom ettirish imkoniyatini yaratadi. Bu jarayonda media to'garaklari o'quvchilarga o'z fikrlarini ifodalash, ijodiy yondashuvni rivojlantirish va ijtimoiy integratsiyani ta'minlashda yordam beradi.

Gospital ta'limining muhim yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

1. Ta'limdan ortda qolmaslik imkoniyatlarini oshirish: Media to'garaklar o'quvchilarga o'z bilimlarini kengaytirish va yangi ma'lumotlarga ega bo'lish imkonini yaratadi, shu bilan birga gospital muhitida o'zaro muloqot va o'rganishni rag'batlantiradi.
2. Ijtimoiy integratsiya: O'quvchilarni birlashtirib, ularni faollikka undash orqali kasalxonada bo'lib turadigan bolalar va yoshlar uchun ijtimoiy muhitni yaxshilaydi.
3. Emotsional va psixologik qo'llab-quvvatlash: Media to'garaklari o'quvchilarning o'z fikrlarini, hissiyotlarini ifodalashlari uchun imkon yaratadi, bu esa ularning psixologik barqarorligini oshirishga yordam beradi.
4. Ijodiy rivojlanish: To'garaklar orqali o'quvchilar o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etishlari, yozish, suratga olish, videolar tayyorlash kabi faoliyatlar bilan shug'ullanishlari mumkin.

Sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash kabi muhim vazifalar belgilandi. Ta'limda o'qitish sifatini yaxshilash, o'quvchilarning imkoniyatlariga mos, davlat ta'lim standartlari me'yorlari inobatga olingan o'quv muhitini samarali tashkil etish, bu jarayonda tashkilotlar va jamoat institutlari hamkorligini rivojlantirish yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur ijtimoiy-pedagogik masalalarni hal etishda ta'lim, sog'liqni saqlash va mahalla tashkilotlarining imkoniyati cheklangan bolalarni sifatli ta'lim xizmatlari bilan ta'minlash borasidagi o'zaro manfaatli hamkorligi talab etiladi. Bu esa, pedagoglardan metodik mahorat, psixologik bilimlar, kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning klasterli yondashuvlari, tashkiliy omillari, pedagogik-psixologik shart-sharoitlari, inklyuziv sinflarda darslarni tashkil etishga qo'yiladigan didaktik talablarni aniqlashtirishni taqozo etadi.

Shunday qilib, media to'garaklar gospital ta'limi jarayonida nafaqat bilimlarni oshirish, balki o'quvchilarning ruhiy va emotsional holatini yaxshilashga ham katta hissa qo'shadi. Bu, o'z navbatida, inklyuziv ta'limning asosiy maqsadlaridan biri - har bir bolaning ehtiyojlariga mos keladigan ta'limni ta'minlashga yordam beradi.

Media va axborot savodxonligi – «soyabon», ya'ni bir tushuncha mazmunida ikki ma'no birlashgan atama sifatida YUNESKO tomonidan tavsiya etilgan. Uning mohiyatini anglash uchun har bir tushuncha o'zagini bilish zarur. «**Media**» atamasi (lotincha - medium, ya'ni vosita, vositachi, usul) turli ko'rinishdagi kommunikatsiya va axborot vositasini anglatadi. Media tushunchasi mazmuniga axborotni yaratish, nusxalashtirish, tarqatish vositasi

² <https://infourok.ru/gospital-pedagogika-inklyuziyaning-ajralmas-qismi-sifatida-7130960.html>

hamda mualliflar va ommaviy auditoriya o'rtasida axborot almashinuvining texnik vositalari kiradi. Bugungi kunda media atamasidan OAV yoki mass-media tushunchalarining sinonimi sifatida foydalaniladi. Hozirgi zamon jamiyati taraqqiyotiga medialarning ta'siri yil sayin oshib borib, ular vositasida insonlar atrof-voqelikni ijtimoiy va ruhiy jihatdan anglamoqda va baholamoqda. Zamonaviy medialarning asosiy jihatlari sirasiga tadqiqotchilar kreativlik (yaratuvchanlik, ijodkorlik) va innovatsiyalarni kiritmoqda. Mazkur atamaga aynan shunday tavsif www.edu.jobsmarket.ru saytida keltirilgan.

Shu bilan birga boshqa manbalarda ham media istilohiga (termin) shu tarzdagi tavsiflar berilganini ko'ramiz. «**Media - ommaviy axborot vositalari, ham keng, ham maxsus auditoriyaga mo'ljallangan ko'ngilochar takliflarni tavsiya etuvchi, yangilik, axborot va reklama axborotini tarqatishga yo'naltirilgan ko'p sonli va serqirra funksiyalarni amalga oshiruvchi kommunikatsiya kanallaridir**». Aksariyat hollarda mutaxassislar media atamasi o'zagida aynan ushbu tavsifni ko'radi. Shunga qaramasdan, mazkur istilohning tor mazmuni ham mavjud. Ayrim tadqiqotchilar mazkur atama mazmunida alohida axborot muhiti sifatida aynan OAVni, boshqalari esa – aniq axborot tashuvchini nazarda tutadi. Kommunikatsiya kanali sifatida medialar sirasiga mutaxassislar bosma nashrlar, elektron OAV, shu jumladan Internet, reklamaning tashqi vositalari va, xatto, pochta tarqatmasini, ya'ni, tovar yoki xizmatlar sotuvchisi va iste'molchi o'rtasidagi hayot-mamot zvenosi funksiyasini bajaruvchi barcha omillarni kiritadi».

Media savodxonlik – mass-mediani qabul qilish va uning faoliyatini baholash bo'yicha ko'nikmalar va malakalar majmuini bildiradi. Demokratik jamiyatda medianing roli va funksiyalarini tushunish; media o'z funksiyalarini amalga oshirishi mumkin bo'lgan shart-sharoitlarni tushunish; media kontentini uning funksiyalari nuqtai nazaridan kelib chiqqan holda tanqidiy baholash; Media vositasida o'z fikrini bayon etish va demokratik jarayonlarda ishtirok etish uchun o'zaro hamkorlik qilish; foydalanuvchi kontentini yaratish uchun kerak bo'ladigan ko'nikmalar (shu jumladan, AKT bilan ishlash ko'nikmalari) ni faollashtirish.

Gospital ta'limda massmedia tarkibini quyidagi asosiy tushunchalar tashkil etadi:

Media savodxonlik; Gospital ta'limda media savodxonlik (yoki "hospital education media literacy") so'z birikmasi o'zbek tilida aniq bir tushuncha bo'lmasligi mumkin, ammo agar "gospital ta'limi" yoki "kasalxona sharoitida media savodxonlik" haqida so'rasangiz, bu juda qiziqarli va muhim mavzu. Media savodxonlik, yoki media literacy, — bu odamning turli xil ommaviy axborot vositalaridan, jumladan yangiliklar, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa platformalardan to'g'ri ma'lumot olish, tushunish va tahlil qilish qobiliyatidir. Gospital ta'limda media savodxonlik esa, ehtimol, shifoxona sharoitida tashkil etilgan maktab pedagoglarining media vositalaridan to'g'ri foydalanish, ularni kasalliklarini tushunish, davolash usullari va tibbiy yangiliklarga oid ma'lumotlarni tanlashda savodxonlikni oshirishni nazarda tutishi mumkin. Bu, shuningdek, pedagog xodimlarining: 1. Ijtimoiy tarmoqlarda va media vositalarida tarqatilayotgan noto'g'ri ma'lumotlarga qarshi turish qobiliyatini rivojlantirish. 2. Internetda tibbiy ma'lumotlarni topish va ularni tahlil qilishni o'rganish. 3. Tibbiy etika va axloqiy tamoyillarga rioya qilishda yordam beruvchi vositalarni o'zlashtirish. Gospital ta'limda media savodxonlikni oshirish, pedagog xodimlarining o'z ishlarida yanada samarali va ishonchli bo'lishiga yordam beradi.

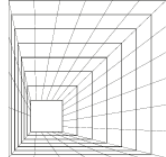
Axborot savodxonligi; Gospital ta'limda axborot savodxonligi — bu tibbiyot sharoitida axborotlarni to'plash, tahlil qilish, baholash va ulardan samarali foydalanish qobiliyatini anglatadi. Axborot savodxonligi sog'liqni saqlash tizimida, xususan, gospital ta'limida muhim o'rin tutadi, chunki tibbiy ma'lumotlar tez o'zgaradi va yangi tadqiqotlar, davolash usullari va protokollar tez-tez yangilanadi. Gospital ta'limda axborot savodxonligi quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: 1. Axborotlarni izlash va topish: Pedagog xodimlari yangiliklarni, tadqiqotlarni, klinik qo'llanmalarni va boshqa tibbiy resurslarni samarali tarzda

izlashni o'rganishlari kerak. Bu, o'z navbatida, bemorlarga eng yaxshi davolashni taqdim etishda yordam beradi. 2. Axborotni tahlil qilish: Topilgan axborotni tahlil qilish, uni ishonchli manbalardan olinganligini aniqlash va real hayotdagi sharoitlarda qanday qo'llanilishini baholash muhimdir. Shifokorlar va pedagog xodimlari noto'g'ri yoki manipulyatsiya qilingan axborotdan ehtiyot bo'lishlari kerak. 3. Axborotning ahamiyatini baholash: Axborotni olishdan keyin uning bemorning davolashiga qanchalik foydali va kerakli ekanligini baholash muhimdir. Axborotni tahlil qilib, uni bemorga yetkazishda to'g'ri va ishonchli usullarni tanlash kerak. 4. Axborot texnologiyalaridan foydalanish: Gospitalda ishlayotgan tibbiyot xodimlari va pedagoglarni axborot texnologiyalari (kompyuterlar, elektron tibbiy kartalar, onlayn resurslar va boshqalar) bilan ishlashni o'rganishlari lozim. Bu ularga tibbiy ma'lumotlarni samarali va tez olish imkonini beradi. 5. Axborot almashinuvi va jamoaviy ish: Gospital ta'limda turli mutaxassislar o'rtasida axborot almashinuvi juda muhimdir. Axborot savodxonligi jamoaviy ishini rivojlantiradi va shifokorlar, hamshiralar va pedagog xodimlari o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlaydi. 6. Ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarni tahlil qilish: gospital ta'lim pedagoglari ommaviy axborot vositalaridan va ijtimoiy tarmoqlardan tarqatilayotgan sog'liqni saqlash, maktabgacha va maktab ta'limi haqidagi ma'lumotlarini tanqidiy tahlil qilishni o'rganishlari kerak. Gospital ta'limda axborot savodxonligi pedagog xodimlarining professional rivojlanishida, yangiliklarni o'zlashtirishda va bemorlarga yuqori sifatli xizmat ko'rsatishda muhim rol o'ynaydi. Bu ko'nikmalarni rivojlantirish nafaqat sog'liqni saqlash tizimini yaxshilashga, balki bemorlar uchun yaxshiroq va xavfsizroq davolashni ta'minlashga yordam beradi.

O'z fikrini erkin bayon etish savodxonligi; gospital ta'limda pedagog xodimlarining o'z fikrini aniq, tushunarli va professionallik bilan ifodalash, shuningdek, o'z bilimlarini va tajribalarini boshqalarga samarali tarzda yetkazish qobiliyatidir. Gospital sharoitida, bu ko'nikma nafaqat shifokorlar va pedagog xodimlari o'rtasida yaxshi kommunikatsiyani ta'minlash, balki bemorlar bilan to'g'ri muloqot o'rnatish uchun ham juda muhimdir. Bemorlar bilan muloqotda o'z fikrini bayon etishda empatiya va insoniy yondashuv muhim rol o'ynaydi. Bemorlarning xavotirlarini, savollarini va his-tuyg'ularini tushunish, ularni samarali tarzda tinglash va to'g'ri javoblar berish, bemorga kerakli ma'lumotlarni aniq va samimiy tarzda yetkazishga yordam beradi. Pedagog xodimlar uchun kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish juda muhimdir. tibbiyot xodimlari uchun muntazam ravishda kommunikatsiya bo'yicha treninglar va seminarlar o'tkazish, ular o'z fikrlarini aniq va tushunarli tarzda ifodalashni o'rganishlari kerak.

Kutubxona savodxonligi – bu tibbiyot xodimlari hamda pedagog xodimlarining kutubxonalardan va boshqa axborot resurslardan samarali foydalanish qobiliyatidir. Gospital ta'limda axborot va ma'lumotlarni to'g'ri izlash, tanlash, tahlil qilish, shu bilan birga kutubxonadagi resurslardan to'g'ri foydalanishni o'rganish pedgog xodimlar uchun juda muhimdir. Gospital ta'limda kutubxona savodxonligi, shifokorlar va pedagog xodimlari uchun ilmiy va amaliy bilimlarni kengaytirish, yangi ma'lumotlarga asoslanib qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Kutubxona savodxonligi pedagog xodimlariga kerakli ma'lumotlarni tez va samarali tarzda topish imkoniyatini beradi. Gospital maktab kutubxonalari, onlayn ma'lumotlar bazalari, ilmiy jurnallar, tibbiy kitoblar va boshqa resurslardan foydalangan holda, pedagog xodimlari ilmiy va amaliy bilimlarni yangilab borishlari mumkin. Tibbiyot sohasidagi yangiliklar va tadqiqotlar tez o'zgarib turadi. Kutubxona savodxonligi pedagog xodimlarga ilmiy jurnallarni o'qish, ma'lumotlar bazalarini ishlatish va yangi tibbiy izlanishlar haqida xabardor bo'lish imkonini beradi. Bu ularning klinik qarorlarini qabul qilishda va bemorlarni o'qitishda eng so'nggi ma'lumotlarga asoslanishiga yordam beradi. Gospital ta'limda kutubxona savodxonligining afzalliklaridan, pedagog xodimlariga turli manbalarni solishtirish va ularni tahlil qilishni o'rgatadi. Pedagoglar va boshqa mutaxassislar tibbiy ma'lumotlarni

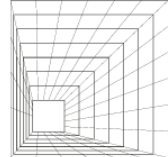

tanqidiy tahlil qilish, ularning ishonchliligini baholash va faqat sifatli, tasdiqlangan manbalardan foydalanishlari zarur. Kutubxonalarda nafaqat kitoblar, balki tibbiy video materiallar, interaktiv kurslar, onlayn resurslar va ma'lumotlar bazalari ham mavjud. Kutubxona savodxonligi, pedagog xodimlarining ushbu turli xil resurslardan to'g'ri va samarali foydalanish imkoniyatini beradi. Tibbiyot sohasida doimiy ta'lim va o'zini rivojlantirish talab qilinadi. Kutubxona savodxonligi yordamida pedagog xodimlari o'z ilmiy va kasbiy bilimlarini yangilab turishadi, yangi mavzularda o'qish va ilmiy tadqiqotlar olib borish uchun zarur bo'lgan manbalarga ega bo'lishadi. Pedagog xodimlari kutubxona resurslaridan foydalanishda axborot xavfsizligi va axloqiy tamoyillarga rioya qilishni o'rganishlari lozim. Shuningdek, ular tibbiy ma'lumotlarning maxfiyligini saqlash va bemorlar haqidagi ma'lumotlarni himoya qilishni bilishlari zarur.

Yangiliklar savodxonligi - bu pedagog xodimlari, shu jumladan shifokorlar, hamshiralar, farmatsevtlar va boshqa tibbiyot mutaxassislarining ommaviy axborot vositalari (yangiliklar, ijtimoiy tarmoqlar, televideniye va boshqalar) orqali tarqatilayotgan ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qilish, baholash va to'g'ri foydalanish qobiliyatidir. Gospital maktabda yangiliklar savodxonligi pedagog xodimlarini faqat ilmiy va ishonchli manbalardan foydalanishga o'rgatish, shuningdek, yolg'on yoki noto'g'ri tibbiy ma'lumotlarni aniqlashda yordam beradi. Pedagog xodimlari faqat tasdiqlangan va ishonchli manbalardan foydalanishlari kerak. Noto'g'ri yoki manipulyatsiyalangan ma'lumotlar bemorlar uchun xavfli bo'lishi mumkin. Yangiliklar savodxonligi yordamida xodimlar axborot xavfsizligini ta'minlashga yordam beradigan vositalarni o'zlashtiradilar. Yangiliklarni tarqatishda axloqiy tamoyillarga rioya qilish juda muhimdir. Pedagog xodimlari yangiliklarni ehtiyotkorlik bilan baholashni, manbalarni aniqlashni va axloqiy mas'uliyatni his qilishni o'rganishlari kerak.

Kompyuter savodxonligi - bu pedagog xodimlarining kompyuter texnologiyalaridan samarali foydalanish qobiliyatidir. Gospital maktab sharoitida kompyuter savodxonligi nafaqat texnik ko'nikmalarni o'z ichiga oladi, balki axborot texnologiyalaridan foydalanishda pedagog xodimlarining kasbiy va axloqiy mas'uliyatlarini ham nazarda tutadi. Bu ko'nikmalar bemorlarni davolash, ma'lumotlarni boshqarish, ilmiy tadqiqotlarni olib borish, va jamoaviy ishni samarali tashkil etishda juda muhimdir. Gospital maktabda kompyuterlar bemorlar haqidagi tibbiy ma'lumotlarni saqlash, yangilash va ularga tezkor kirishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Kompyuter savodxonligi yordamida pedagog xodimlari elektron tibbiy kartalar (ETK) va boshqa raqamli tizimlar bilan samarali ishlay olishadi. Bu, bemorlarning davolanish jarayonini tezlashtiradi va xatoliklarni kamaytiradi. Kompyuter savodxonligi yordamida pedagog xodimlari tibbiy ma'lumotlarni tez va samarali izlash, tahlil qilish va solishtirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, ilmiy tadqiqotlar, yangi o'qitish usullari va qo'llanmalar haqida kompyuter yordamida ma'lumot olish, tibbiyot xodimlarining bilimlarini yangilashga yordam beradi. Gospital maktabda kompyuter texnologiyalari filiallardagi pedagog xodimlari o'rtasidagi jamoaviy ishni samarali tashkil etish va kommunikatsiyani yaxshilashda muhimdir. Elektron pochta, messengerdan foydalanish va tarmoqlar orqali bir-biriga tezkor ma'lumot yuborish imkoniyatlari xodimlarning samarali ish olib borishiga yordam beradi. Kompyuter texnologiyalari va tizimlarining doimiy yangilanib borishini hisobga olib, pedagog xodimlariga yangi dasturiy ta'minot va tizimlarni o'rganish va ulardan foydalanishni o'rgatish zarur. Bu, o'z navbatida, tibbiyot xodimlarining samarali ishlashiga yordam beradi.

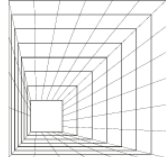
Internet savodxonligi – bu pedagog xodimlarining internet resurslaridan samarali foydalanish, axborotlarni tahlil qilish va tanqidiy baholash qobiliyatidir. Internet savodxonligi nafaqat internetda mavjud ma'lumotlarni to'g'ri topish va ishlatish, balki bu ma'lumotlarning ishonchliligi va axloqiy jihatlarini hisobga olishni ham o'z ichiga oladi. Gospital ta'limda internetdan foydalanish, pedagog xodimlariga yangi ilmiy tadqiqotlar, klinik qo'llanmalar, tibbiy yangiliklar va bemorlar bilan bog'liq zarur ma'lumotlarga tezkor kirishni ta'minlaydi.

Internet yordamida pedagog xodimlari boshqa mutaxassislar bilan tezkor va samarali muloqot o'rnatishlari mumkin. Elektron pochta, ijtimoiy tarmoqlar va maxsus tibbiy platformalar orqali jamoaviy ishni osonlashtirish va bemorlar uchun eng yaxshi o'qitish metodlarini ta'minlash mumkin. Internetda mavjud bo'lgan ilmiy ma'lumotlar bazalarini (masalan, PubMed, Google Scholar, Cochrane Library) samarali ishlatishni o'rgatish. Bu resurslar orqali pedagog xodimlari ilmiy maqolalar, tadqiqotlar va tibbiy yangiliklarni tezda topishlari mumkin. Internetda ma'lumotlarni izlashda va ulardan foydalanishda etik tamoyillarga rioya qilish juda muhimdir. Pedagog xodimlariga internetda tarqatilgan ma'lumotlarni bemorlarga taqdim etishda ehtiyotkorlik va axloqiy yondashuvni o'rgatish lozim.

Raqamli texnologiyalar sohasidagi savodxonlik - bu o'quvchilarning va o'qituvchilarning raqamli texnologiyalarni (kompyuterlar, internet, onlayn platformalar, raqamli ilovalar va boshqa raqamli vositalar) samarali, axborotli va xavfsiz ishlatish qobiliyatidir. Raqamli texnologiyalar sohasidagi savodxonlik, o'quvchilarning va ta'lim xodimlarining texnologiyalardan foydalanishning amaliy ko'nikmalaridan tashqari, axborotlarni tanqidiy tahlil qilish, axborot xavfsizligini ta'minlash va raqamli vositalardan ta'lim jarayonini yaxshilash maqsadida foydalanish ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi. Raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. O'qituvchilar va o'quvchilar onlayn darsliklar, ta'lim platformalari (masalan, Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams), video darslar va boshqa raqamli resurslardan foydalanish orqali ta'limni osonlashtiradilar. Pedagoglar, o'z navbatida, darslarni raqamli vositalar yordamida interaktiv va innovatsion tarzda o'tkazishlari mumkin. Pedagoglarni yangi pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanishga o'rgatish kerak. Masalan, onlayn testlar, virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar, video darslar va boshqa interaktiv resurslar yordamida ta'limni samarali tashkil etish mumkin. Raqamli texnologiyalar sohasidagi savodxonlik ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarga va pedagoglarga axborotlarga osongina kirish imkoniyatini yaratadi, yangi pedagogik yondashuvlarni amalga oshirishga yordam beradi, va ta'lim tizimida innovatsiyalarni qo'llashga yordam beradi. Raqamli texnologiyalarni to'g'ri va samarali ishlatish, axborot xavfsizligini ta'minlash, va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarning o'qish qobiliyatlarini yaxshilashga, pedagoglarning kasbiy rivojlanishiga va ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Elektron o'yinlardan foydalanish savodxonligi - bu o'quvchilar va pedagoglarning ta'lim jarayonida elektron o'yinlardan (seriyali video o'yinlar, simulyatsiyalar, interaktiv o'yinlar va boshqa raqamli o'yinlar) samarali va axborotli tarzda foydalanish ko'nikmalaridir. Bu savodxonlik, o'yinlarni faqat vaqt o'tkazish uchun emas, balki o'quvchilarning bilimini mustahkamlash, mantiqiy fikrlashini rivojlantirish, jamoaviy ish ko'nikmalarini oshirish, va yaratuvchanlikni rag'batlantirish kabi maqsadlarda ishlatish imkonini beradi. Elektron o'yinlar, o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va ularda o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi. O'yinlar o'quvchilarning darslarga nisbatan motivatsiyasini kuchaytiradi va ularga ko'proq qatnashishga undaydi. Kritik fikrlash va muammolarni yechish ko'nikmalarini rivojlantiradi: Ko'plab elektron o'yinlar o'quvchilardan mantiqiy fikrlash, muammolarni tahlil qilish va tezkor qarorlar qabul qilishni talab qiladi. Bu o'quvchilarga muammolarni hal qilishda yordam berishi mumkin, shu bilan birga, ular o'z bilimlarini amaliyotda sinab ko'radilar. Ba'zi o'yinlar o'quvchilarga yangi narsalarni yaratish va o'z tasavvurlarini amalga oshirish imkonini beradi. Bu, ayniqsa san'at va dizayn, kompyuter dasturlash yoki arxitektura kabi fanlarda foydali bo'lishi mumkin. Ko'plab o'yinlar, o'quvchilarga bir-biri bilan jamoaviy tarzda ishlashni o'rgatadi. Birgalikda maqsadga erishish, fikr almashish va jamoa sifatida muvaffaqiyatga erishish o'quvchilarga ijtimoiy va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi. Ta'limda elektron o'yinlardan foydalanish savodxonligi ta'lim jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularga amaliy tajriba beradi, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal

qilish va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Elektron o'yinlar nafaqat o'quvchilarni o'qishga rag'batlantiradi, balki o'qituvchilarga darslarni interaktiv va innovatsion tarzda o'tkazishga yordam beradi. O'qituvchilar uchun maxsus treninglar, mos o'yinlarni tanlash va o'yinlarni ta'lim jarayoniga samarali tarzda integratsiya qilish elektron o'yinlardan foydalanish savodxonligini rivojlantirishda muhim omillardir. Shu tarzda, o'yinlar nafaqat qiziqarli, balki o'quvchilarga ilmiy va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda ham samarali vosita bo'lishi mumkin.

Mazkur tushunchalar o'rtasida bog'liqlik mavjud. Ularning ko'pchiligi turli xil bahslarga sabab bo'lib, u yoki bu foydalanuvchilar hamjamiyatining kasbiy konteksti yoki madaniy amaliyotiga qarab turlicha qo'llanib kelinmoqda. Masalan, jurnalistikada media savodxonlik yuqorida ko'rsatib o'tilgan deyarli barcha tushunchalarni qamrab oladi.

Media savodxonlik sohasidagi vakolat

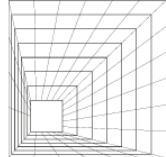
«Media» so'zi lotin tilidagi ko'plikda medium so'zidan olingan bo'lib, «o'rta, oraliq, oraliqdagi» ma'nolarni bildiradi. Zamonaviy qo'llanishda mazkur istiloh bir necha ma'noga ega. Birinchidan, «media» so'zi OAVni: gazeta, televideniye, radio, axborot agentligi va Internetni anglatadi. Ikkinchidan, undan mediakontentni - yangiliklar, reklama e'lonlari, elektron o'yinlar va filmlarni - belgilash uchun foydalaniladi. Uchinchidan, u mediakontentni ishlab chiqaruvchilarni, jurnalistlarni, fotosuratchilarni, mediakompaniyalarni va h.k.ni ham bildirishi mumkin. U foydalanuvchilar auditoriya, texnologiyalar, kontent hamda media ishlab chiqaruvchilari bilan turli interfaol munosabatda bo'ladi. Media tashkiloti sifatida media kommunikatsiyalarni rag'batlantiruvchi ijtimoiy-madaniy funksiyani amalga oshiradi. Bundan tashqari, media ko'ngilochar funksiyani ham bajarib, foydalanuvchilarga faol ishtirok etishi uchun turli makon (shu jumladan, virtual makon)larni taklif etadi.

Media madaniyat va mediatexnologiyalar tarkibi. Kommunikatsiyalar tarixi o'z ichiga beshta muhim bosqichni oladi: nutqning, o'qish va yozuvning rivojlanishi, matbaachilikning, elektron va raqamli kommunikatsiyalarning yuzaga kelishi. Bu ixtirolarning birortasi o'zidan oldingisini butunlay siqib chiqara olmagan. Bugun bizni nutq, yozuv, bosma, elektron va raqamli medialar qo'llanadigan madaniy muhit o'rab turibdi. Ayniqsa, elektron va raqamli kommunikatsiyalar o'rtasidagi chegaraning aniq chizig'i ko'rinmaydi. Masalan, televideniye elektron media sifatida yuzaga kelgan bo'lsa, bugungi kunda u raqamli media ko'rinishiga ega bo'ldi.

BMTning Bola huquqlari to'g'risidagi Konvensiyasi

Inson huquqlari Umumjahon deklaratsiyasining 19-moddasida aytilishicha: «Har bir inson e'tiqod erkinligi va uni erkin ifoda etish huquqiga ega; ushbu huquq o'z e'tiqodiga to'siqsiz tarzda sodiq bo'lish hamda axborot va g'oyalarni har qanday vositalar bilan har qanday davlat chegaralaridan qat'iy nazar izlash, olish va tarqatish erkinligini o'zida mujassam etadi».

Mazkur deklaratsiya Bola huquqlari to'g'risidagi Konvensiyaning yuzaga kelishiga asos bo'lib, uning 13-moddasiga yuqorida qayd etilganlarga quyidagilarni qo'shadi: 18 yoshdan yoshi kam bo'lgan shaxslar «o'zining fikrini erkin ifodalash huquqiga ega: bu huquq har qanday axborotni chegarasidan qat'iy nazar, og'zaki, yozma yoki bosma shaklda, san'at asari ko'rinishida yoki bolaning tanloviga ko'ra boshqa vositalar yordamida izlash, olish va uzatish erkinligini o'z ichiga oladi». Mazkur huquq boshqa shaxsning huquqi va mavqesini himoya qilishga qaratilgan qonunlar bilan cheklanishi mumkin. Bola huquqlari Konvensiyasi, bolalalar va yoshlar huquqiga doir boshqa deklaratsiyalar OAVning keng jamoatchilik va yoshlarga xizmat qilishida hamma uchun kafolatlangan bo'lishi zarur. Yana OAV demokratiya sharoitida fuqarolarni mas'ulroq bo'lishi uchun zarur bo'lgan bilim va axborotni olishini hamda barcha foydalanuvchilarning turfa manfaatining ta'minlashini kafolatlashi zarur.

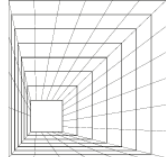
Mediatexnologiyalar gospital ta'lim jarayonining kundalik hayotida — bu turli media vositalari va texnologiyalarni ta'limda qo'llash orqali o'quvchilarning bilim olish jarayonini takomillashtirishga xizmat qiluvchi jarayonlarni anglatadi. Mediatexnologiyalar, masalan, audio, video, internet, onlayn platformalar, interaktiv doskalar va boshqa raqamli vositalar, o'qitish va o'rganishni yanada samarali, qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi. Bularning barchasi ta'limda o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularning ilmiy qiziqishini oshirish va dunyoqarashlarini kengaytirish uchun zarurdir.

Maqsad: pedagog va o'quvchilarga turli hayot bosqichlarida ularga media texnologiyalar qanday ta'sir ko'rsatishini tushuntirish.

- O'quvchilardan ota-onalari (bobo va buvilari) bilan ularning yoshligida mavjud bo'lgan media dunyosi haqida suhbatlashishni so'rang.
- Qaysi televizion dasturlar, filmlar va kitoblar ularga yoqqan?
- Ular dunyoda bo'layotgan voqealar haqida qay tarzda ma'lumot olgan?
- Ularning kundalik shaxsiy va kasbiy hayoti kommunikasion texnologiyalarning rivoji natijasida qay tarzda o'zgargan?
- O'quvchilardan intervyu asosida yarim betdan ko'proq bo'lgan matn tayyorlashni so'rash. Ular o'zining mediadan foydalanish tajribasini suhbatdoshlari tajribasi bilan taqqoslab ko'rsin. Ularda qanday o'xshashlik va tafovut aniqlandi? Turli avlodlarga mediatexnologiyalar qanday ta'sir ko'rsatgan?

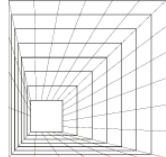
Mediatexnologiyalar ta'lim jarayonining kundalik hayotida ta'limni yanada interaktiv va qiziqarli qilishda, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda va bilim olishning samaradorligini yaxshilashda katta rol o'ynaydi. Turli multimedia vositalari, onlayn platformalar, interaktiv doskalar va boshqa texnologiyalar yordamida o'quvchilar va pedagoglar o'rtasida samarali aloqalar o'rnatiladi, ta'lim jarayoni esa yanada kengaytirilgan va shaxsiylashtirilgan bo'ladi. Shu bilan birga, mediatexnologiyalar, o'quvchilarning fikrini rivojlantirish, mustaqil o'qish va kreativ yondashuvlarni qo'llashda ham muhim ahamiyatga ega.

Gospital maktablarida media savodxonligi: usullari, modellari, amaliyoti. Gospital maktablarda mediasavodxonlik — bu o'quvchilarga axborot va media vositalarini tanqidiy va samarali tarzda ishlatish, baholash va ulardan ta'lim jarayonida foydalanish ko'nikmalarini o'rgatishga qaratilgan faoliyatdir. Mediasavodxonlikni rivojlantirish o'quvchilarga axborot va kommunikatsiya texnologiyalaridan, shuningdek, internet va raqamli platformalardan to'g'ri va samarali foydalanishni o'rgatadi. Bu, o'quvchilarga axborotlar o'rtasidagi farqlarni ko'rish, ularning ishonchliligini baholash, va ularni ijtimoiy, madaniy va ilmiy kontekstlarda tanqidiy tahlil qilishni o'rgatish maqsadida amalga oshiriladi. Mediasavodxonlik usullari: 1. Tanqidiy fikrlash va tahlil qilish: O'quvchilarni mediadan olingan ma'lumotlarni tanqidiy baholashga o'rgatish. Buning uchun ular axborot manbalarini tekshirishi, ularning ishonchliligini tahlil qilishi va noto'g'ri ma'lumotlardan ehtiyot bo'lishni o'rganishlari kerak. Masalan, o'quvchilarga jurnalistik materiallarni o'qib, ularning manbalarini tekshirish va xolis yondoshuvni aniqlashni o'rgatish. 2. Multimedia vositalari bilan ishlash: O'quvchilarga video, audio va vizual materiallar bilan ishlashni o'rgatish. Bu usul o'quvchilarga internet resurslaridan va multimedia vositalaridan ta'lim jarayonida qanday foydalanishni, shuningdek, turli vizual va audio manbalarni yaratishni o'rgatadi. 3. Interaktiv faoliyatlar: O'quvchilarga media savodxonligini o'rgatishda interaktiv metodlardan (diskussiyalar, forumlar, bloglar, onlayn platformalar) foydalanish. Bu usul o'quvchilarga fikrlarini erkin ifodalash, boshqalar bilan muhokama qilish va turli media vositalari yordamida bilim almashishni ta'minlaydi. 4. Media yaratish va tahrirlash: O'quvchilarga o'zlari turli media kontentlarini yaratishni va tahrir qilishni o'rgatish. Bu usul, o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish va ular uchun media vositalari orqali o'z fikrlarini ifodalash imkoniyatini yaratadi. Masalan, video bloglar,

podkastlar yoki o'quvchilarning jurnallarini yaratish. 5. Axborot xavfsizligi va media etikasi: O'quvchilarga axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligini saqlash va media etikasi asoslarini o'rgatish. Bu usul o'quvchilarni internetda xavfsiz va ma'suliyatli harakat qilishga, yomon niyatli materiallardan himoya qilishga va axborotlarni izlashda etika qoidalariga amal qilishga undaydi. **Mediasavodxonlik modellari:** 1. "Kritik tahlil" modeli: Bu model o'quvchilarga axborotlarning ishonchligini tahlil qilish, manbalarni tekshirish va muallifning niyatini aniqlashni o'rgatadi. O'quvchilarni jurnalistik maqolalar, yangiliklar, bloglar va reklama materiallarini baholash orqali tanqidiy fikrlashga o'rgatadi. Bu modelda, o'quvchilar o'rtasida guruh bo'lib ishlash, axborotlarni taqqoslash va ulardan ijtimoiy va madaniy oqibatlar haqida fikr yuritish asosiy o'rin egallaydi. 2. "Media ishlab chiqarish" modeli: Bu model o'quvchilarga o'zlarini media yaratuvchilari sifatida ko'rishga imkon beradi. O'quvchilar video yoki audio kontent yaratish, blog yuritish yoki ijtimoiy tarmoqlarda faoliyat yuritish orqali media-savodxonlikni amaliy ravishda o'rganadilar. Bu model, o'quvchilarga yaratish jarayonidagi texnik ko'nikmalarni va ijodiy yondashuvlarni o'rgatadi. 3. "Axborot xavfsizligi" modeli: Bu model axborot va internet xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan. O'quvchilarga onlayn huquq va xavfsizlik, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, va yomon niyatli axborotlardan ehtiyot bo'lish haqida ma'lumotlar beriladi. O'quvchilarni media vositalarida xavfsiz tarzda harakat qilishga o'rgatish asosiy maqsaddir. 4. "Kreativ media olamida ishlash" modeli: O'quvchilarga ijodiy tarzda media vositalarini ishlatish imkonini beradi. Bu modelda o'quvchilar o'z ijodiy fikrlarini media orqali ifodalashadi va o'zlarini o'quvchilarning shaxsiy brendlarini yaratishga undaydi. Masalan, videolar yaratish, kontent yaratish, yoki reklama materiallarini tayyorlash.

Mediasavodxonlikning amaliyoti: 1. Onlayn va oflayn o'qish materiallari: Pedagoglar o'quvchilarga axborot manbalarini tahlil qilish va baholashga yordam beradigan o'quv materiallarini taqdim etadilar. Masalan, tarixiy voqealar haqidagi video darslar yoki yangiliklar maqolalari orqali o'quvchilarni tanqidiy tahlil qilishga o'rgatish. 2. Media tadqiqotlari va loyihalar: O'quvchilarni media tadqiqotlari o'tkazish va media loyihalarini yaratishga jalb qilish. O'quvchilar o'zlarining o'quv loyihalarini yaratib, ularni sinfda namoyish qilish orqali media savodxonligini o'rganadilar. 3. Ijtimoiy tarmoqlarda faoliyat: O'quvchilarni ijtimoiy tarmoqlarda xavfsiz va mas'uliyatli tarzda ishlashga o'rgatish. Maktablarda o'quvchilarga internetda ishonchli manbalarni topish, ijtimoiy tarmoqlarda foydali va ma'lumotli kontent yaratish va boshqa foydali media vositalaridan qanday foydalanish kerakligini o'rgatish. 4. Media etikasi bo'yicha treninglar: O'quvchilarga media etikasi, axborot tarqatishning mas'uliyatli yo'llari va ijtimoiy tarmoqlarda etik-estetik xatti-harakatlar bo'yicha treninglar o'tkazish. Bu, o'quvchilarga o'zlarini mas'uliyatli tarzda ifodalash va boshqalarga hurmat bilan yondashishni o'rgatadi. Maktablarda mediasavodxonlik o'quvchilarga axborot va media vositalarini tanqidiy tahlil qilish, to'g'ri va samarali ishlatish, shuningdek, internet va ijtimoiy tarmoqlarda xavfsiz va mas'uliyatli harakat qilish ko'nikmalarini o'rgatadi. Bu, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi, ularni ijtimoiy va madaniy hayotga tayyorlaydi, hamda axborot va texnologiyalarga asoslangan dunyoda mas'uliyatli va o'ziga ishonchli shaxslarni tarbiyalaydi. Bugungi kunda eng muhim o'zgarishlar aniq axborot sohasida ro'y berayotganini e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Yosh shaxsni o'zini o'zi tasdiqlashning eng muhim vositalaridan biri bu ma'lum bir bolaga o'z qarashlarini erkin ifoda etish va tasdiqlash, o'z manfaatlarini himoya qilish va jamoatchilik fikriga murojaat qilish imkoniyatini berishdir. Shuning uchun maktablarda o'quvchilar qiziqarli tadbirlar haqida gapira oladigan mediamarkaz yaratish zarurati tug'ildi, maktab va sinfda o'tkaziladigan barcha yeg'inlar, tadbirlar o'quvchilar, tinglovchilar va tomoshabinlarni o'tkir muammolarni hal qilishga yordam beradi. Maktabdagi media xuddi jamiyatdagi media kabi rol o'ynaydi: ijtimoiy ko'nikmalarni, fuqarolik ongini

rivojlantiradi. Ammo, bundan tashqari, u bolalar va o'smirlarni o'z fikrlarini ifoda etish, olingan ma'lumotlarni tushunish ko'nikmalarini egallashga imkon beradigan ta'lim funksiyasini ham bajaradi. Va albatta, o'quvchilar o'zlari yaratgan ish natijalarini omma oldida namoyish etadilar.

Gospital maktabda media markazi- o'quvchilarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada oshkor qilish imkoniyatidir, o'zini namoyon qilishi, turli xil faoliyat turlarida – gumanitar fanlardan texnikaga qadar o'z bilimlarini sinab ko'rish imkoniyatini beradi. Bu ayniqsa, uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar uchun juda ham muhimdir.

Gospital maktablarda bu kabi loyihalarni yaratishdan maqsadi -integrativ tizim sifatida - maktab media markazini yaratish: iqtidorli bolalarni aniqlash, ularni har qanday holatda bo'lmasin iqtidoridan kelib chiqib qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish; alohida e'tibor talab qiladigan o'quvchilarni ijtimoiylashtirish va kasallikni yengib o'tishga ko'mak berish; zamonaviy axborot sharoitlarida yangi avlodni hayotga to'laqonli tayyorlashdan iborat.

Gospital maktablarda medialoyihaning vazifalari – O'quvchi va tarbiyalanuvchilarni asosiy vakolatlarini rivojlantirish: -kommunikativ (axborot va axborot resurslari bilan ishlash); - axborot texnologiyalari (kompyuter, Internet, qo'shimcha uskunalarga ega bo'lish); - o'rganish qobiliyati (mavzu bo'yicha mustaqil ish, ma'lumot qidirish va uni qayta ishlash qobiliyati); - tadqiqot faoliyati bilan shug'ullanish qobiliyati; - maktab video markazi, yozuv studiyasi, maktab gazetasi va maktab radiosini (ommaviy axborot vositalari bilan aloqa, video syujetlar tayyorlash) tashkil etish, maktab taqdimotlari, maktab hayoti haqidagi videoroliklar); - gospital maktabning boshqa filiallaridagi ta'lim muassasalari bilan Internet-konferentsiyalar o'tkazish uchun media-markazdan foydalanish; - o'quvchilarni bevosita va bilvosita bog'liq bo'lgan kasblar to'g'risida kasbga yo'naltirish; - maktab devoriy gazetasini, yangiliklar nashrlarini yaratish, radio-efirni olib borish, tadbirlar videolarini montaj qilish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, gospital maktab media markazi –muvaffaqiyatli bo'lish uchun sharoit yaratish usullaridan biri o'quvchilarning ijtimoiylashuvi, shaxsning ijtimoiy harakatchanligini shakllantirish, o'ziga va o'z mamlakatining kelajagiga ishonchni keltirib chiqaradigan shaxsning kasbiy va shaxsiy muvaffaqiyatini oshirish. Qo'ng'iroqdan qo'ng'iroqqa, darsdan darsga hamma narsa bir tekkisda juuda samarali ketayotganga o'xshaydi. Ammo birdan kunlarimiz bir xil tarzda ketayotgandek tuyuladi xuddi-ki, hayotimizda hech narsa o'zgarishsiz bo'layotgandek. Har bir o'quvchi yangi va qiziqarli o'zgarishlar bo'lishini orzu qiladi, hohlaydi. Media markaz orqali bunday vaziyatdan chiqishning iloji bor. Maktab media markazi jamoasi va o'quvchilar bilan birgalikda haqiqiy suratga olish jarayonlarini o'z ko'zi bilan ko'rish mumkin. Bunda - maktab studiyaga, mediamarkaz - ijodkorlik va g'oyalarni shakllantirish maskaniga aylanadi. O'z loyihalaringizni yaratish yoki radio eshittirishda boshlovchilik qilish orzusi endi armon bo'lmaydi. Gospital maktabdagi media markaz o'quvchilar haqiqatini amalga oshirishda yordam beradi. Nima uchun maktablarda media markaz bunchalar muhimligini mehrli maktabda tashkil qilinayotgan media loyihalarda ko'ishimiz mumkin.